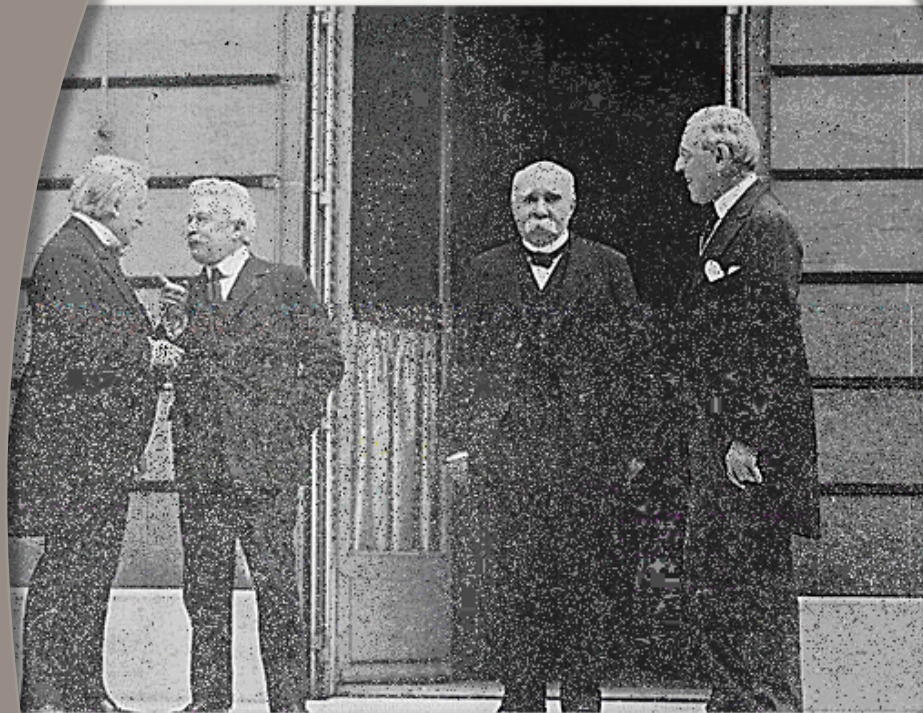

Iljo Trajkovski

ar s a m royna onf r nc a

Stvaranje zajedničke države Kraljevine
SHS / Kraljevine Jugoslavije i velike sile

Ključno pitanje

Koliko se Pariska mirovna konferencija pokazala značajnom za narode Balkana?

Tema

Glavna tema ove radionice je period Prvog svjetskog rata, Pariska mirovna konferencija i osnivanje Kraljevine SHS / Jugoslavije. Tema je relevantna za sve države koje su dio ovog projekta i veoma je kontroverzna i osjetljiva. Formiranje nove države predstavlja polaznu tačku za mnoge konflikte i ratove na Balkanu.

Ishodi

- Sticanje osnovnih znanja o Pariskoj mirovnoj konferenciji i ko je sve učestvovao, kada i gdje je ovaj događaj održan.
 - Učenici će ocijeniti značaj Pariske mirovne konferencije, otkrivanja i razdvajanja među narodima Balkana, analizirati značaj odluka Pariskih mirovnih ugovora za male narode i kakav su efekat oni imali na Balkanu te primijeniti znanja o Pariskoj mirovnoj konferenciji u odnosu na situaciju na Balkanu u današnje vrijeme.
-

Ciljevi

- Pregled otkrivanja i razdvajanja Pariskom mirovnom konferencijom, a naročito zbog priznavanja novonastalih država.
- Kritičko razumijevanje utjecaja svjetske politike na prilike na Balkanu.

Upute za nastavnika

Korak 1 – Uvod (kontekstualizacija) – 3 minute

Nastavnik predstavlja temu, čita uvod i objašnjava različite vrste izvora. Za rad s prvom grupom izvora bit će formirane grupe od po četiri učenika.

Korak 2 – Prve dvije aktivnosti se odigravaju istovremeno, ali u različitim grupama. Nakon formiranja najmanje 6 grupa učenika od po četiri člana, nastavnik daje prva dva izvora za Aktivnost 1 u prve tri grupe učenika, a druge tri grupe učenika dobijaju izvore iz Aktivnosti 2. Imat će na raspolaganju 7 minuta da objasne svoje zaključke. Nastavnik slučajnim odabirom bira jednu grupu za Aktivnost 1 i jednu za Aktivnost 2, a komentari iz drugih grupa su dobrodošli.

Korak 3 – Kao i u prethodnom slučaju, sljedeće dvije aktivnosti odigravaju se u isto vrijeme. Ovoga puta nastavnik bira po jednog učenika iz svake grupe, tako da ostaje 6 grupa od po tri učenika i sedma grupa koja će imati 6 učenika.

Aktivnost 3 ima tri grupe izvora i tri pitanja na koja treba odgovoriti. Svaka grupa izvora i svaki odgovor bit će dati dvjema grupama učenika. Sedma grupa učenika će raditi Aktivnost 4 ili će dobiti 14 tačaka Predsjednika SAD, Woodrowa Wilsona, kao izvor, i odgovorit će na pitanja.

Korak 4 – Nastavnik nasumičnim rasporedom traži odgovore grupa i uključuje sve učenike da daju primjedbe i komentare na odgovore.

Korak 5 – Nastavnik daje neki uvod o temi, ili čak može pripremiti mali kontekst s osnovnim informacijama o Kraljevini SHS / Jugoslaviji. Također može koristiti dvije karte Balkanskog poluostrva, iz 1913. i 1919. godine.

Korak 6 – Nastavnik će formirati 4 grupe od po 6 učenika, dat će im zastavu i grb Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca i novčanice koje su bile u optjecaju u Kraljevini SHS / Jugoslaviji. Učenici rade Aktivnost 5.

Korak 7 – Nastavnik će spojiti grupe u dvije grupe, tako da mogu raditi s većim brojem dokumenata i izvora. Učenici će poleteti s Aktivnošću 6, a obje grupe će raditi na hronološkoj vremenskoj liniji, tj. postavljat će informacije iz izvora na vremensku osu.

Korak 8 – Učenici i nastavnik će pokušati da nađu odgovor na ključno pitanje – Koliko se Pariska mirovna konferencija zaista pokazala značajnom za narode Balkana?

90
minuta

Korak 1

Učenici, podijeljeni u grupe po četiri učenika, diskutiraju i analiziraju ilustraciju, koristeći se ovim pitanjima:

1. Opiši šta vidiš na ilustraciji!
2. Zašto su ti likovi na crtežu?
3. Zašto je ilustracija nazvana „Zločin stoljeća“?
4. Molimo da odgovorite na pitanje u dnu ilustracije.

Izvor 1

Osnovni cilj ove Konferencije je bio da se kazne sile Osovine, zemlje koje su smatrane odgovornima za izbijanje Prvog svjetskog rata. Nekoliko nekada velikih evropskih carstava je uništeno, a druga su fatalno oslabljena. Pad carstava otvorio je mogućnosti nekada podaničkim i malim narodima širom Evrope.

Margaret Olwen MacMillan, *Paris 1919: Peacemakers: Six Months That Changed the World*, London 2003. (Margaret MacMillan, *Mirotnvorci: šest mjeseci koji su promijenili svijet*, Zagreb 2008.)

Izvor 2

Politički plakati iz Prvog svjetskog rata - Zločin stoljeća – ko ga je počinio?

<http://history148-20thcenturyusa.blogspot.com>
Chicago Tribune, USA, 1914.

Korak 2

1. Usporedi dvije karte i utvrdi kakve su bile posljedice Pariskog mirovnog sporazuma u Evropi.
2. Pročitaj tekst na karikaturi i pronadi kako i zašto je crtež povezan s kartama.

Izvor 2

Karta Evrope iz 1919.

<http://florigkor.com/WALL5295708.gif>

Izvor 1

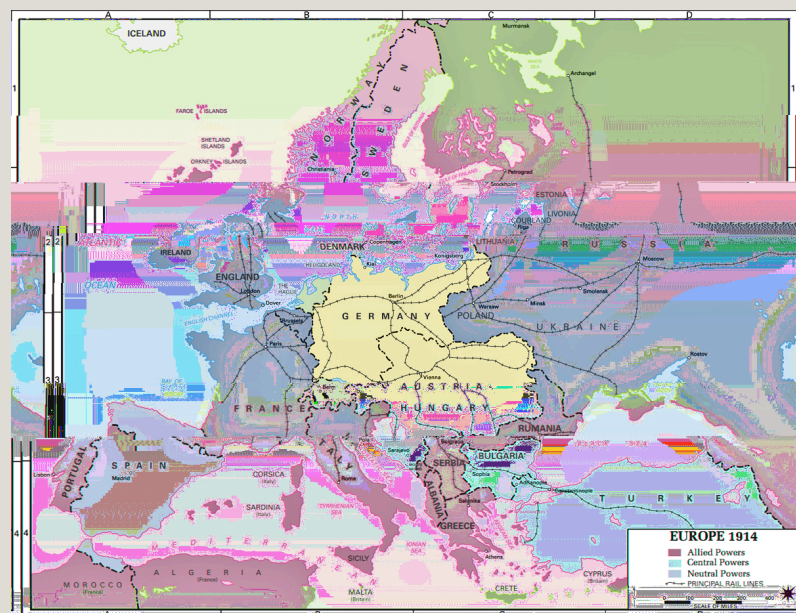

- sve moje godine ucenja su uzaludne!

Cartoon "Redrawing Europe" published 18/02/1919, Berryman Political Cartoon Collection

Izvor 3

Karta Evrope iz 1914.

Korak 3

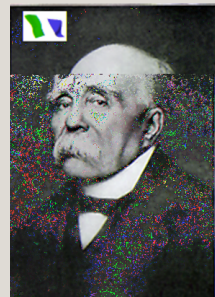
1. Usporedi prva četiri izvora i utvrdi ima li nekih zajedničkih ciljeva.
2. Usporedi govor Predsjednika SAD, W. Wilsona, s izjavom ministra spoljnih poslova Njemačke.
3. Analiziraj kartu i utvrdi koje nove države su se pojavile.

Izvor 1

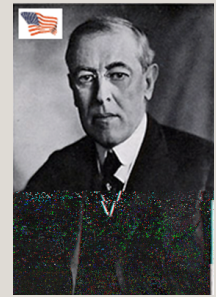
„Velika četvorka“ – savezničke vođe koje su se sastale na Pariskoj mirovnoj konferenciji.

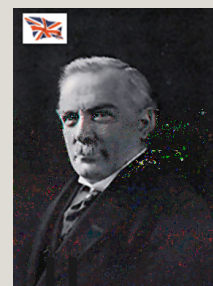
Sav tč tv t c na a s o m r o v n o n f . t n p 27
<http://www.europeana.eu/portal>

George
Clemenceau

Woodrow Wilson

David Lloyd George

Vittorio Orlando

Izvor 2

Izjava D. L. Georgea, britanskog premijera, od 5. 1. 1918.

Prvi zahtjev (...) (je) nezavisnost Belgije i reparacija koja se može dobiti za uništavanje belgijskih gradova i predjela. Ovo nije zahtjev za ratnu odštetu, poput one nametnute Francuskoj od strane Njemačke 1871. (...) Mi vjerujemo, međutim, da je nezavisna Poljska, koja se sastoji od svih onih pravih poljskih elemenata koji žele biti njen dio, hitna neophodnost za stabilnost Zapadne Evrope (...) Na koncu, mora doći do reparacije za štetu nastalu kršenjem međunarodnog prava. Ova mirovna konferencija ne smije zaboraviti naše mornare i njihove zasluge, kao ni strahote koje su propatili za zajednički cilj slobode.

Encyclopedia of International Affairs, edited by J.C. Johari, Ammol Publications P, 1997

Izvor 3

Pismo Aristida Brianda Julesu Cambonu, od 12. januara 1917.

Po našem mišljenju, Njemačka više ne smije imati ni stopu zemlje preko Rajne; organizacija ovih teritorija, njihova neutralnost i njihova privremena okupiranost moraju se razmotriti u razmjeni mišljenja između saveznika. Važno je, međutim, da Francuska, kao najdirektnije zainteresirana za teritorijalni status ove regije, ima vodeći glas u ispitivanju rješenja ovog ozbiljnog pitanja.

The Foreign Policy of France from 1914 to 1945 by Jacques Néré, Routledge Publishers, 2002, p. 267.

Izvor 4

Govor predsjednika SAD, Woodrow Wilsona, od 8. januara 1918.

Ono što tražimo u ovom ratu, prema tome, nije ništa posebno za nas. Želimo da se svijet uredi i bude bezbjedan za život, a naročito da svijet postane bezbjedan za svaku miroljubivu naciju, kao što je naša, koja želi da živi svojim životom, uređuje svoje institucije, bude uvjerena u pravdu i pravične odnose s ostalim narodima svijeta, protiv upotrebe sile i sebične agresije. Svi narodi svijeta su zapravo partneri u tom nastojanju, a mi sa svoje strane jasno vidimo da, ukoliko se ne ukaže pravda prema drugima, neće je biti ni prema nama.

<http://www.firstworldwar.com/source/fourteenpoints.htm>

Izvor 5

Centralna Evropa u Prvom svetskom ratu

- Prijeratne granice
- Poslijeratne granice
- Njemački gubici
- Ruski gubici
- Bugarski gubici
- Bivša Austro-Ugarska

Izvor 6

Odlomak iz "Njemačka prije mirovne konferencije" autora grofa fon Brokdorf-Rancaua (Count von Brockdorff-Rantzau)

Mi odbijamo naše neprijatelje kao sudije zbog njihovih predrasuda. Mi se ne možemo povinovati tvrdnjama osvajača (pobjednika), već jedino nepristrasnom sudu. Prema tome, ja sebi neću dozvoliti da se udaljim od tačaka Wilsonovog mirovnog programa koji su priznale obje strane (...) Mi smo spremni i za ograničenja našeg suvereniteta, ako naši bivši neprijatelji i budući susjedi pristanu na ista ograničenja.

(...) Zbog toga, mi se držimo Wilsonovih principa da se nikakva odšteta ne plaća pobjednicima i da se nikakva teritorija ne oduzima od poraženih.

Obavezni smo i spremni popraviti štetu koja je nastala od naših napada na civile i na teritorijama koje smo okupirali, ali ako ponovo izgradimo ono što je uništeno na tim prostorima, želimo da to bude od našeg besplatnog rada.

The Living Age Company, Boston, USA, 1919, pp. 68-9. Brockdorff-Rantzau was Foreign Minister of Germany during the Paris Peace Conference

<http://www.hoddereducation.co.uk/SitelImages/d7/d7270073-b719-494e-9ced-95252ae44e72.pdf>

Korak 4

1. Pažljivo pročitajte svih 14 tačaka predsjednika SAD, Woodrow Wilsona, i poredajte ih po važnosti.
2. Objasni zašto su na tvojoj listi te tačke poredane tim redom.
3. Koje od tih 14 tačaka su primjenjive na balkanske prilike pri kraju Prvog svjetskog rata?

Izvor 1

14 tačaka Predsjednika SAD, Woodrow Wilsona

1. ugovori o miru trebaju se sklapati javno i poslije toga ne smije biti nikakvih tajnih sporazuma, a diplomacija će uvijek raditi javno
2. apsolutna sloboda pomorske plovidbe tokom rata i mira izvan teritorijalnih voda
3. ukidanje svih ekonomskih prepreka
4. snižavanje nacionalnih naoružanja na najmanju moguću mjeru koja odgovara sigurnosti pojedinih zemalja
5. nepristrano rješavanje kolonijalnih zahtjeva, uzimajući u obzir interese naroda o kojima je riječ
6. odlazak stranih vojnih snaga s ruske teritorije
7. odlazak stranih vojnih snaga iz Belgije i uspostava njene pune suverenosti
8. oslobađanje cijele teritorije Francuske s korekcijom granice u Alzasu i Loreni koje su 1871. oduzeli Prusi
9. uspostava Italije u njenim nacionalnim granicama
10. puna sloboda za autonoman razvitak naroda Austro-Ugarske
11. evakuacija Rumunije, Srbije i Crne Gore te slobodan prilaz moru za Srbiju
12. autonoman razvoj za neturske narode u Osmanskom carstvu, slobodan prolaz kroz Dardanele
13. osnivanje slobodne Poljske s izlazom na more i priključenje Poljskoj onih teritorija koje su naseljene Poljacima
14. osnivanje Društva naroda, koje će pružiti jamstvo za političku i teritorijalnu nezavisnost malih država

<http://www.firstworldwar.com/source/fourteenpoints.htm>

Korak 5

1. Analizirajte zastavu, grb i novac Kraljevine SHS i utvrdite koji simboli su bili upotrijebljeni.
2. Koriste li se neki od simbola i danas, i gdje?
3. Analizirajte neke papirne novčanice Kraljevine SHS, koje slike i simboli su korišteni i zašto?

Izvor 1

Zastave i grb Kraljevine SHS / Jugoslavije

<http://zeljko-heimer-fame.from.hr/descr/you-king.html>

Izvor 2

Banknote korištene u Kraljevini SHS / Jugoslaviji

<http://www.hnb.hr/novcan/povijest/h-nastavak-4.htm>

	Kraljevina SHS / Jugoslavija	Još u upotrebi u zemljama bivše Jugoslavije
Zastava		
Grb		
Novac		

Izvor 1

Londonski sporazum iz 1915.

LEGENDA:
 Teritorija ponuđena Italiji, Srbiji i Crnoj Gori u Londonu 1915.
 - - - - Međunarodna granica;
 Granica regija:
 svijetlozelena – dodano Italiji;
 narandžasta – dodano Srbiji;
 žuta – podijeljeno između Srbije i Crne Gore.

Izvor 2

Majska deklaracija Londonski sporazum iz 1915.

Član 4

Budućim mirovnim sporazumom Italiji će biti dat distrikt Trentino, kompletan Južni Tirol sve do njegove prirodne geografske granice, prolaza Brenner; grad i distrikt Trst; okrug Girica i Gradiška; kompletno poluostrovo Istra (...)

Član 5

Italiji će biti dana pokrajina Dalmacija u njenim sadašnjim administrativnim granicama (...)

Član 9

Francuska, Velika Britanija i Rusija u principu prihvataju interes Italije u održavanju političke ravnoteže snaga u Sredozemlju i njeno pravo, u slučaju cijepanja Turske, na dio jednak turskom dijelu u Sredozemnom bazenu (...)

Član 11

Italiji će pripasti ratna odšteta koja odgovara razmjerama njenih žrtava i napora.

Član 16

Ovaj dogovor će se držati u tajnosti.

Great Britain, Parliamentary Papers, London, 1920, LI Cmd. 671, Miscellaneous No. 7, 2-7

Izvor 3

Proglašenje Države Slovenaca, Hrvata i Srba, Zagreb, 29. 10. 1918.

Dalmacija, Hrvatska, Slavonija s Rijekom proglašava se posve nezavisnom državom (buran pljesak i odobravanje) prema Ugarskoj i Austriji te prema modernom načelu narodnosti, a na temelju narodnoga jedinstva Slovenaca, Hrvata i Srba, pristupa u zajedničku narodnu suverenu državu Slovenaca, Hrvata i Srba na cijelom etnografskom području toga naroda, bez obzira na ma koje teritorijalne i državne granice, u kojima narod Slovenaca, Hrvata i Srba danas živi. (Tako je! – ponovo svi ustaju uz buran pljesak i poklike)

Sveopća narodna ustavotvorna skupština svega ujedinjenoga naroda Slovenaca, Hrvata i Srba odlučit će s unaprijed određenom kvalificiranom većinom, koja potpuno štiti od svakoga majoriziranja, konačno kako u formi vladavine, tako u unutrašnjem državnom ustrojstvu naše države, utemeljene na potpunoj ravnopravnosti Slovenaca, Hrvata i Srba. (pljesak i odobravanje)
U Zagrebu, dana 29. oktobra/listopada 1918.

PROGLAŠENJE DRŽAVE SLOVENACA, HRVATA I SRBA
Zagreb, 29. oktobra 1918
F. Šišić, *Dokumenti*, 189—196

Izvor 4

Muslimani iz Bosne prihvataju državu Slovenaca, Hrvata i Srba.

Politički predstavnici muslimana iz Bosne i Hercegovine opredijelili su se "za politiku narodnog ujedinjenja" u septembru 1918. godine, a kada je, oktobra 1918. godine, u Zagrebu stvoreno NV SHS, vođe bosansko-hercegovačkih muslimana uputile su NV SHS sljedeću izjavu:

"Ovime izjavljujemo da pristajemo uz načela Zagrebačke rezolucije od marta 1918, u kojoj je sadržano načelo bezuvjetnog narodnog samoodređenja i ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca u nezavisnu, na demokratskim temeljima izgrađenu narodnu državu. Držeći se ovih temeljnih načela, obavezuje se da nećemo ni kao pojedinci, ni kao kakva skupina, istupati u javnom životu, niti davati kakve izjave, bez prethodnog odobrenja Narodnog vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba."

Izjavu su potpisali dr. Halilbeg Hrasnica, Zija Rizaefendić, dr. Mustafa Demišlić, dr. Mehmed Spaho, dr. Mehmedbeg Zečević i Hifzi Muftić.

Glas Slobode, br.223 od 19.10.1918. godine; Srđan Budisavljević, *Stvaranje države Srba, Hrvata i Slovenaca*, Zagreb, 1958. godine, str. 79

Izvor 5

Skupština u Podgorici, Odluke

Tokom zasjedanja od 13. novembra 1918. Skupština je donijela odluke:

1. Da se kralj Nikola Petrović i njegova dinastija skinu s trona,
2. Da se Crna Gora i Srbija ujedine u jednu državu pod dinastijom Karađorđevića i da tako ujedinjene postanu zajednička Jugoslovenska država,
3. Da Izvršni narodni odbor od 5 članova koje treba izabrati rukovodi Crnom Gorom, dok zajednica Crne Gore i Srbije ne bude kompletna,
4. Da o ovim zaključcima bude obaviješten kralj Nikola, kao i Vlada Kraljevine Srbije i savezničke zemlje: Francuska, Engleska, SAD i Italija. Nakon oktobarske revolucije, Rusija više nije bila u savezničkom bloku.

F. Šišić, *Dokumenti*, str. 258-261.

Izvor 6

Skupština u Podgorici, novembar 1918.

http://www.montenegrina.net/pages/pages1/istorija/cg_izmedju_1_i_2_svj_rata/podgoricka_skupstina_n_martinovic.htm

Izvor 7

Zagreb, 29. 10. 1918. proslavljanje odluke Hrvatskog sabora o napuštanju Austro-Ugarske

http://www.daz.hr/izlozba_persic_galerija.html Downloaded November 1st, 2012.
<http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=679752&page=26>

Izvor 8

Prva slovenska vlada u državi Slovenaca, Hrvata i Srba, novembar 1918.

<http://www.skyscrapercity.com/showthread.php?t=679752&page=26>

Izvor 9

Slavlja na ulicama Ljubljane i Celja

<http://en.wikipedia.org/wiki/File:KongressfallofAH.jpg>

Izvor 10

Ulazak Srpske vojske u Zagreb, novembra 1918.

http://hr.wikipedia.org/wiki/Prosinačke_žrtve_5._prosinca_1918

Izvor 11

Tokom Prvog svjetskog rata, u Hrvatskoj je bilo aktivno nekoliko brigada pod zajedničkim imenom Domobrani, kao dio austrougarskih vojnih snaga. Nakon ujedinjenja u Kraljevinu SHS te vojne jedinice su raspuštene, a kao reakciju na odluku od 5. 11. 1918, vojnici su protestovali na ulicama Zagreba, a pridružilo im se i nekoliko stotina građana. Zagrebačka policija otvorila je vatru i ubila 14-ero ljudi. To su bile prve žrtve u novoj državi.

Vecernji list, 04.12.2010, Zagreb
http://hr.wikipedia.org/wiki/Prosinačke_žrtve_5._prosinca_1918

Korak 7

Igranje uloga – Okrugli sto na Pariskoj mirovnoj konferenciji – Makedonsko pitanje

1. Prva grupa radi na izvorima vezanim za dokumente koje su izdale makedonske političke grupe i intelektualci.
2. Druga grupa radi na dokumentima (pismima, novinskim člancima) koje su Pariskoj mirovnoj konferenciji uputili stranci koji su bili upoznati sa situacijom u Makedoniji.
3. Treća grupa će analizirati odlomke iz zapisnika s Pariske mirovne konferencije.

Izvor 1

Memorandum VMRO

VMRO (unutar Makedonije) poslao je memorandum vlastima Bugarske negirajući Bugarskoj delegaciji pravo da zastupa makedonski narod na Mirovnoj konferenciji. "U ovim odsudnim danima Makedonija ima pravo da digne svoj glas za oslobođenje, za svoju slobodu. Makedonija diže svoj glas pred cijelim svijetom i pred bugarskim narodom i njegovim vlastima."

Ристо Стефов, Докази за постоењето на Македонци низ вековите, Скопје 2000.

Izvor 2

Telegram makedonskog političkog udruženja „Makedonija Makedoncima“ iz Ciriha upućen Georgu Clemansou

Cirih, 14. 2. 1919.

Skupština makedonskih predstavnika izvan Makedonije traži od vas da intervenirate na Mirovnoj konferenciji, tako da se Makedoncima prizna pravo na samoupravu, slijedeći primjer ostalih naroda, na taj način potvrđujući Vaše humane principe koji će obezbijediti mir na Balkanu i doprinijeti garancijama za univerzalni mir.

Историја на Македонија, Скопје 1998.

Izvor 3

Apel Mirovnoj konferenciji

Generalna skupština svih makedonskih zajednica u Švicarskoj poslala je Apel Revolucionarnoj organizaciji Mirovne konferencije u kome insistiraju na dopuštenju da Makedoniju na Konferenciji predstavljaju njeni delegati.

"Što se tiče objašnjenja koje su dali premijeri, po pitanju teritorijalnih zahtjeva Srbije i Grčke, Generalna skupština makedonskih zajednica u Švicarskoj još jednom uzima sebi slobodu da apeluje na uvažene predstavnike na Mirovnoj konferenciji da dopuste - narodu da sam odredi i definira svoju budućnost u skladu s principom da nijedan narod nikada neće trpiti stranu vlast ako je to štetno i neprofitabilno. Iskreno vjerujemo da će Pariski sporazum potpisan 1919. biti jednako pravičan za Makedonce kao i za ostale narode."

Мakedonska politička udruga политичко здружение "Makedonija Makedoncima" iz Ciriha. Brzjav pretsedniku francuske vlade, 14.02.1919

Izvor 4

Sestra Avgustina Bevik o makedonskoj autonomiji, 4. 1. 1919.

Poštovani gospodine, molim vas da mi oprostite na slobodi da vam pišem, ali to činim zato što je konačno rješenje na Balkanu toliko bitno za vitalne interese katolika u ovim zemljama.

Već 33 godine sam u ovoj misiji, Unijatskoj katoličkoj misiji, koja je na početku Drugog balkanskog rata brojala oko 10.000 katolika. Sporazum u Bukureštu, koji je podijelio Makedoniju bez ikakve pravičnosti, bio je razlog da su se ovi jadni ljudi raspršili zbog svoga slavenskog jezika, koji je u crkvama i školama bio zabranjen.

Grci neće dopustiti slavenski jezik u crkvama i školama; stanovnici Makedonije su u velikoj većini Slaveni; oni sebe sada nazivaju Makedoncima, i ono što oni žele i što mi žarko želimo za njih jeste autonomija pod evropskom kontrolom.

Ako Makedonija bude podijeljena na bilo kakav način, narod će ostati nezadovoljan i ponovo će se boriti što prije to bude moguće. Jedinu nadu mogu da vidim u jakoj autonomiji, koju se ni Grci, ni Bugari, ni Srbi neće usuditi da napadnu; onda će Makedonci, koji su zaista inteligentni i dobri kada ih dobro tretiraju, mirno razvijati ovu prekrasnu i plodnu zemlju i moći naučiti da budu civilizirani.

Vjerujte mi, poštovani gospodine,

Iskreno vaša,

Sestra Avgustina, Sestre milosrdnice

*Public Record Office (London). -FO 608/44. Peace Conference. (British Delegation), 1919
<http://thedocumentarynews.wordpress.com/2012/01/08/sister-augustine-bewicke-on-the-macedonian-autonomy/>*

Izvor 5

Rudolph Archibald Reiss o Makedoncima

Rekao sam da bih vas radije zvao bugarofonim Makedoncima. Nazivate ove ljude Bugarofonima, zbog njihovog jezika koji liči na bugarski. Ali, je li to bugarski, govori li se isti jezik u Sofiji? Ne. Makedonski je jednako sličan srpskom koliko i bugarskom. Ja nisam lingvista i ne bih sebi dozvolio ličnu prosudbu, ali nepristrasni balkanolozi su mi potvrdili da je makedonski sličniji srpskom nego bugarskom jeziku. Moguće je da ima lingvista koji će tvrditi upravo suprotno. Ali ostaje činjenica da se makedonskim jezikom ne govori ni u Sofiji, niti u Beogradu. To je zaseban slavenski jezik, kao što mi imamo romanski u Švicarskoj, koji se govori u Grizonu, pored talijanskog. Po mom mišljenju, Makedonce ne treba zvati ni Bugarima ni Srbima, već prosto Makedoncima.

R. A. Reiss, Sur la situation des Macedoniens et des musulmans dans les nouvelles provinces grecques. Paris, 1918, pp. 6-7.

Izvor 6

Memorandum James Bouchiera o stvaranju Makedonije

London, 26. 2. 1919.

- (1) U interesu pravde i budućeg mira na Balkanskom poluostrvu, neophodno je da se nove granice na Balkanu formiraju tako da koliko je moguće koincidiraju s granicama tamošnjih naroda.
- (2) U slučaju Makedonije naročito je poželjno primijeniti ovaj princip, u pogledu zahtjeva rivalnih susjednih država, koji su bili izvor beskrajne bijede tog stanovništva u proteklih gotovo pola stoljeća. S autonomnom vladom pod zaštitom velikih sila, stanovništvu bi bilo omogućeno da se pozabavi vlastitim interesima, da žive i napreduju bez maltretiranja kome su do sada bili izloženi.
- (3) Ako prihvatimo teoriju koju su razvili Srbi i Grci, da je nacionalna svijest Makedonaca "fluidna" i da ne pokazuje pristrasnost bilo kojoj stranoj propagandi, prirodni zaključak je da oni treba sami sebe da vode i da treba usvojiti princip "Makedonija Makedoncima".
- (5) Autonomna makedonska država treba se prostirati od Šar-planine (etnička granica Srba) na sjeveru, do Egejskog mora na jugu, te od granice Bugarske na istoku do Albanije na zapadu. Južna granica, šireći se od jezera Kastorija do ušća Vardara, ostavila bi Grčkoj mjesto Ber (Veriju), a Grčka bi također zadržala i Nigritu i poluostrvo Halkidik.
- (7) Odricanje Srbije i Grčke od makedonske teritorije koju su okupirale od 1913. ne bi bilo nerazumno, s obzirom na velika proširenja koja će ove države sada dobiti.
- (8) Solun, koji je komercijalno neodvojiv od unutrašnjosti, prirodno bi postao glavni grad nove države.
- (9) Ovako predloženo rješenje zadovoljilo bi široko prisutnu želju za autonomijom koja je postojala u Makedoniji i u Solunu puno godina unazad.

*Str 651-652, The University of "Cyril and Methodius", Documents on the Struggle of the Macedonian People for Independence and a Nation-State, Volume I 1982
<http://mk.wordpress.com/tag/aegean-sea/>*

1. Zapisnik trideset treće sjednice Odbora za nove države, 15. 7. 1919.

Diskutirano je rješenje s novom Državom Srba, Hrvata i Slovenaca. Prijedlog Italije da se da pravo autonomije Makedoniji (Aneks A) i Albaniji (Aneks B) je bio na dnevnom redu i veoma dugo se diskutiralo o njemu. Predstavnik Italije je stavio naglasak na važnost pružanja neophodne sigurnosti za zaštitu stanovništva Makedonije, a naročito Slavena koji nisu Srbi. G-din Lepaire je sugerirao da, dok nema sumnje da neki oblik samouprave Srpska vlada treba dati Makedoniji, nije bilo sigurno treba li takvu obavezu nametnuti Državi Srba, Hrvata i Slovenaca, pa bi bilo bolje, kao prvi korak, raspitati se kakvi su prijedlozi Vlade (SHS) za rješavanje ovog područja. G-din Laroš je naglasio izuzetnu važnost da se ne podriva autoritet Vlade (SHS) uspostavljajući državu unutar države, i snažno zamolio da se miješanje u unutrašnje stvari države drži na minimumu.

Allain Lepaire, šef Pres biroa Britanske delegacije na Pariskoj mirovnoj konferenciji.

Jules Laroche, delegat u Francuskoj delegaciji na Pariskoj konferenciji i član Odbora za nove države.

2. Zapisnik s trideset devete sjednice Odbora za nove države, 30. 7. 1919.

(...) Odbor je zatim raspravljao o Makedonskom pitanju. (1497) Iznesena su dva prijedloga, najprije nacrt kojeg je pripremio pukovnik Kastoldi, (1498) po zahtjevu, prikazujući Makedoniju kao autonomnu oblast slično kako je urađeno za Ruteniju*. (1499)

Postignuta je opća saglasnost da ovo nije bilo moguće usvojiti. Drugi prijedlog je bio od britanskog predstavnika, da se naprave aranžmani kojima bi Liga naroda bila ovlaštena da zadrži predstavnike u Makedoniji, kako bi pojačali garancije protiv represije**.

Nikakva definitivna odluka nije proizašla iz ovih rasprava, ali je dogovoreno da različiti članovi Odbora trebaju, po mogućnosti, iznijeti neke konkretne prijedloge za sljedeći sastanak.

* pukovnik Kastoldi, član Italijanske delegacije u Odboru za nove države.

** Rutenija se odnosi na Ukrajinu.